

Diplomová práce 2013

Design – Design prostředí

BcA. Zuzana Havrdová

Téma: **Design prostředí**

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou Diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé Diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li Diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím Diplomové práce a event. konzultantem.

Datum: 24. května 2013

Podpis:

ABSTRAKT

Základním předmětem mé diplomové práce je Design prostředí, který byl zaveden jako nový obor, na Technické univerzitě v Liberci v roce 2005 pod záštitou prof. Dr. Ing. Arch Bořka Šípka. Ve své diplomové práci se zabývám zmapováním současného stavu studia tohoto oboru, jeho podobností případně rozdílnostmi se zahraničními školami, využitím studijního oboru v praxi z pohledu prvních absolventů, průzkumem mínění odborné i laické veřejnosti o tomto oboru a jeho vyhodnocením.

Výsledkem bude dokumentaristická práce, zahrnující důležité reakce a informace o studiu získané rozhovory s vedoucími ateliéru, absolventy, děkanem a studenty. Dále bude práce obsahovat video spoty, které by mohly být využity nejen pro představení oboru veřejnosti, ale i jako upozornění na některá důležitá fakta týkající se oboru.

Klíčová slova

Design prostředí, Environmental design, rozhovor, dokument, spot, dotazník

ABSTRACT

The topic of my final thesis is the Environmental design. This work deals with a relatively new discipline that was created in 2005 at the Technical University of Liberec under the auspices of prof. Dr. Ing. Arch Bořek Šípek. The subject is to map the current state of this field of study, its similarity with foreign schools, use of the field of study in practice with regard to the graduates, surveys for professional and general public about this field of study and its evaluation. The result of the thesis will be the documentary work, including important reactions and information about studies obtained through interviews with the heads of the ateliers, graduates and students. Further work will include video spots, which can be used not only as the introduction of this field of study to public, but also as the notice to the important facts related to this field of study.

Keywords

Environmental design, interview, documentary, advertising spot, survey

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat doc. Mgr. Jaroslavu Brabcovi, vedoucímu mé diplomové práce, za veškerou jeho odbornou pomoc a rady, jak při vypracování diplomové práce, tak i během celého mého bakalářského i navazujícího studia.

Dále mé díky patří Ing. Arch Petru Štěpánkovi PhD., za cenné rady týkající se metodiky řešení diplomové práce. Rovněž děkuji i Prof. Dr. Ing. Arch Bořku Šípkovi a MgA. Leoně Matějkové za vstřícnost během celého mého studia.

Mé poděkování patří v neposlední řadě i všem, kteří mi poskytli rozhovor na kameru a pomohli mi tak zachytit důležité myšlenky této diplomové práce.

OBSAH

ABSTRAKT	3
1.0 ÚVOD	7
2.0 ANALÝZA	9
2.1 CO JE DESIGN?	10
2.2 KDO JE DESIGNÉR?	11
2.3 HISTORICKÝ KONTEXT	13
2.4 ČESKÉ ŠKOLY DESIGNU	15
2.5 ZAHRANIČNÍ ŠKOLY DESIGNU	20
2.6 ENVIRONMENTAL DESIGN NA FUA TUL	22
2.7 VYMEZENÍ PROBLÉMU	25
3.0 METODIKA.....	26
3.1 DOTAZNÍKY	26
3.1.1 STUDENTI DESIGNU PROSTŘEDÍ.....	27
3.1.2 STUDENTI ARCHITEKTURY.....	31
3.1.3 STUDENTI SOUBĚHU ARCHITEKTURY A DESIGNU	33
3.1.4 ABSOLVENTI	35
3.2 ROZHOVORY.....	39
3.2.1 DISKUSE S VEŘEJNOSTÍ.....	39
3.2.2 ROZHOVORY NATOČENÉ NA VIDEOKAMERU.....	41
3.3 SPOTY	42
3.3.1 SPOT ZAMĚŘENÝ NA STUDENTY OBORU DESIGN PROSTŘEDÍ.....	42
3.3.2 SPOT ZAMĚŘENÝ NA STUDENTY OBORU ARCHITEKTURA.....	43
3.3.3 SPOT ZAMĚŘENÝ NA VEŘEJNOST	44
4.0 ZÁVĚR.....	45
5.0 ZDROJE.....	46
SEZNAM OBRÁZKŮ:	48
SEZNAM PŘÍLOH:.....	49

1.0 ÚVOD

Myšlenka vytvořit práci s tímto tématem vznikala během mých posledních dvou let studia oboru Environmental design, později přejmenovaného na Design prostředí. Tento studijní obor je stále poměrně mladý a výjimečný nejen jiným pohledem na řešení zadaných úkolů, ale i velkými rozdíly v uspořádání studijního plánu a stylu výuky blížícímu se spíše studiu na zahraničních školách. Možná právě to je jeden z důvodů, proč se často nesetkává s pochopením ze strany některých architektů, studentů či vyučujících „sousedícího“ studijního oboru Architektura a neznalostí široké veřejnosti.

V průběhu zpracovávání tohoto tématu jsem se setkala s mnoha různými, někdy rozporuplnými názory na studium tohoto oboru jak ze strany současných studentů, tak ze strany budoucích architektů a v neposlední řadě i děkana fakulty, prof. Ing. arch. Zdeňka Fránka. Z bezpočtu názorů a reakcí mne zaujala především jedna častá odpověď studentů architektury, která sdílí s designem stejný ateliér: „Vždyť nejste nikde vidět! Nikdo neví, co vlastně děláte!“

Právě tato reakce vedla k tomu, abych v rámci své práce pomohla tento obor přiblížit a nejen studentům a vyučujícím architektury, ale i vytvořit něco, co obor pomůže představit veřejnosti. Pro tyto účely jsem se rozhodla využít videa (videoklipů a video rozhovorů) jako jednoho z nejlepších komunikačních prostředků. Na základě rozhovorů s osobami, které s oborem úzce souvisejí, vznikl dokument sestavený z kompilace na sebe navazujících odpovědí samotných aktérů. Tato forma pak splňuje několik funkcí. Především se jedná o představení oboru, toho jak se uplatňují první absolventi, co vidí jako důležité prvky studijního plánu a co jim při studiu chybělo v závislosti na začleňování do pracovního procesu. Tyto prvky v kombinaci s výsledky průzkumu prováděného v rámci této diplomové práce, mohou sloužit nejen jako zpětná vazba pro vyučující, ale i jako upozornění pro současné studenty, na co by se měli již během studia soustředit.

Další fází postupu je průzkum mínění v podobě dotazníků, pomocí kterých jsem se dotazovala současných a bývalých studentů na spokojenost s výukou a studijním programem, jak ho vnímají a jaký přístup mají k samostudiu. Absolventi touto formou zhodnotili přínos studia a znalostí v něm pochycených v závislosti na tom, jak se nyní, rok po absolvování uplatňují na trhu práce. Kromě dotazníků jsem kontaktovala i

studenty z tuzemských a zahraničních škol, kteří mi poskytli cenné informace o systému studijních programů a přístupu na oborech věnujících se designu.

Také jsem oslovila i širokou veřejnost, abych mohla zhodnotit její obecný přístup k designu a zadávání práce designérům. Sem patří i zkušenosti s českou veřejností z pohledu samotného designéra, týkající se získávání zakázek a přístupu investora.

Z vyhodnocení dotazníků a rozhovorů vycházejí některé problémy, ze kterých jsou vypracovány již zmíněné video spoty. Tyto spoty jsou orientovány na 3 hlavní úhly pohledu; na veřejnost, na současné studenty designu a na studenty architektury. Kombinací těchto pohledů bych chtěla pomoci poskytnout odborné i laické veřejnosti možnost udělat si ucelenější pohled na obor Design prostředí, případnou zpětnou vazbu pro pedagogy vyučující tento obor a informace a postřehy hodnotné pro současné studenty.

2.0 ANALÝZA

V první části této diplomové práce se čtenář seznámí s pojmy a fakty, která se týkají jak designu obecně, tak i samotného oboru Design prostředí. Je potřeba uvědomit si, čím se design zabývá, jak se vyvíjel v historickém kontextu, kam až sahá odbornost designéra a jak se výuka designu v České republice vyvíjela. Protože je Design prostředí (neboli environmental design, což je mnohem výstižnější název oboru) poměrně mladou disciplínou, je třeba vysvětlit, čím se zabývá a co vedlo k založení samotného oboru v České republice. Další částí analýzy je i uvedení ostatních studijních programů věnujících se designu u nás, což nám pomůže pochopit rozdíly mezi naším oborem a například produktovým designem. V neposlední řadě uvedeme i některé ze zahraničních škol, které jsou postaveny na podobném principu jako je český obor Design prostředí.

2.1 CO JE DESIGN?

Velice zjednodušeně řečeno, design je spojení estetické a funkční stránky navrhovaného objektu. V dnešní době se však už zdaleka nejedná o jen o pouhé produkty, ale například i městský prostor, interiér, grafiku, corporate design a mnoho dalších a dalších disciplín nebo podoborů. Pokud chceme, aby design byl kvalitní, musí mu předcházet důkladná analýza a to nám naznačuje, že je velký rozdíl v tom něco jen dekorovat (tj. vymýšlet jen povrchový a estetický ráz věci) nebo „designovat“. Na design má samozřejmě značný vliv to, do jakého prostředí (dokonce i v jakém prostředí je navrhován) a v jaké době je navrhován. Jak uvádí Edgar Kaufmann ml., „...*Design zde bude znamenat utváření a formování objektů, které se běžně objevují v každodenním životě... Design je expresivní. Design v tomto smyslu souvisí s celou řadou lidských činností, zejména s technikou a uměním. Design a způsob, jakým ho vnímáme, ovlivňují politiky, ekonomie, filozofie a věda. To znamená, že design představuje ústřední lidskou činnost, niterně spojenou se vším, co lidé dělají. Odtud také pramení jeho výjimečná schopnost vyjadřovat povahu období a lidí, kteří toto období formují.*“¹

Design by měl být moderní a nadčasový, přitom moderní a přizpůsobený současným potřebám lidstva. To s sebou přináší mnoho požadavků, které není schopen zastaralý design splňovat. Charakteristickým prvkem dobrého designu je právě důsledná návaznost formy a funkce a jejich výsledná harmonie. Dnes je velice důležité klást důraz na čistotu a jednoduchost a vedle toho přiznání všech funkčních prvků navrhovaného objektu. Kvalitní design se tedy pohybuje mezi technickou a estetickou sférou, kde aby mohl být vytvořen, musí se jeho tvůrce sebevědomě pohybovat v obou z těchto sfér.

„...*Trojrozměrný a environmentální design v architektuře, design interiérů, design výrobků a průmyslový design stejně jako urbanistický a krajinný design – všechny tyto oblasti od designéra vyžadují, aby vytvářel krásné a zároveň praktické, užitečné a funkční konečné produkty. Designéři v těchto sférách generují objekty nebo místa, jež mohou velmi výrazně ovlivnit kvalitu života mnoha lidí. Každá chyba může způsobit vážné problémy a stejně tak může být velmi drahá, a dokonce i velmi nebezpečná. Velice dobrý design se oproti tomu může přiblížit síle umění a hudby, aby povznášel ducha a obohacoval náš život.*“² (Bryan Lawson)

¹ PACHMANOVÁ, Martina. *Design - aktualita nebo věčnost?: antologie textů k teorii a dějinám designu*, str. 15.

² Tamtéž, str. 29

2.2 KDO JE DESIGNÉR?

Pokud se budeme dívat na designéra jako na výsledek vysokého školství, můžeme ho definovat jako osobu, která se věnuje čtyři až šest let studiu na jedné z fakult umění nebo architektury se specializací na jedno nebo více odvětví designu. Proto, aby se absolvent studia designu stal i kvalitním designérem, musí vedle vzdělání, talentu, estetického cítění či technického myšlení získat i důkladnou odbornou praxi, nejlépe vedle zkušených a zavedených odborníků. Protože je design závislý na své době, je nutné i po ukončení studia důležité stále sledovat nové trendy, technologie a materiály. To vše je jen jedna strana věci.

Tou druhou, pravděpodobně důležitější stránkou je pro člověka, který se chce stát designérem, myšlení a přístup k navrhování. Dobrý designér musí hledat souvislosti mezi navrhovaným objektem a prostředím, do kterého ho navrhuje, měl by respektovat společenské a dnes už i ekologické kontexty. Měl by tedy vnímat, že jeho působnost designéra nekončí jen u vzhledu a funkčnosti navrhovaného objektu. V dnešní době je již samozřejmostí, že tvůrce musí při své práci respektovat kvalitu životního prostředí. Lze s uspokojením konstatovat, že už jen málo designérů pracuje bez pokory ke kvalitě životního prostředí. *„Designéři celou řadu let prosazovali svůj vliv a prosazovali moc designu. Nové požadavky designování s minimálním dopadem na ekologii poskytnou ideální platformu, díky níž budou designéři moci podložit svá tvrzení a přiznat svou zodpovědnost... Designér jako hlavní činitel má proto hlavní vliv na dopad škod, k nimž dojde v každé fázi procesu. Jaké materiály se použijí a odkud se získají? Jak se bude produkt vyrábět? Bude zapotřebí zvláštních metod, aby měl specifický vzhled? Jak bude výrobek používán a zlikvidován – je navržen tak, aby bylo snadné ho opravit, nebo se bude muset vyhodit? A pokud se bude muset vyhodit, bude možné jeho části znovu použít či recyklovat? Designéři ze své pozice rozhodují o bezpočtu těchto aspektů.“*³ (Dorothy Mackenzie)

Designér dále uspokojuje touhu lidstva po funkční a estetické dokonalosti, kterou pravděpodobně se stále se zdokonalujícími technologiemi nebude nikdy možné plně dosáhnout, nicméně v rámci dané doby se k ní designér může alespoň přiblížit. Ovšem jen do chvíle, kdy přijde nová technologie, nová doba a nový požadavek, s čímž se musí designér prostě smířit. Jak uvádí Jan Michl *„Bez existence výrobků by slova jako užitečnost*

³ PACHMANOVÁ, Martina. *Design - aktualita nebo věčnost?: antologie textů k teorii a dějinám designu*, str. 159

a funkční efektivnost neměla žádný smysl a neexistovala by tudíž ani touha po funkční dokonalosti. Neexistovala by ani poptávka po různých specialitech, jako jsou architekti a designéři, a vlastně ani potřeba jakékoliv práce, protože všechno, co člověk dělá a vyrábí, směřuje tak či onak k zlepšení neuspokojivých stránek lidského života. Protože člověk existuje v čase a prostoru, naše potřeba nejrůznějších zařízení, dobře vyřešených ve funkčním i v estetickém smyslu, může být chápána jako potřeba dočasného, místního přizpůsobení stále se měnícím podmínkám našeho života (...) Navzdory tomu – nebo spíše právě proto -, že každý produkt se dá funkčně zlepšit, zůstávají věci ve své podstatě provizorii a praxe nutí inženýry, architekty i designéry, aby se s tímto faktem smířili. Architekti a designéři však mají, na rozdíl od inženýrů, už tradičně privilegované postavení v tom, že jejich úkolem je nejenom provizorní řešení navrhovat, ale – tím, že svým produktům vtiskují konkrétní výtvarný charakter – zároveň také popírat, že jde o provizorní řešení.“⁴

Samozřejmě je spousta dalších pravidel, kterými by se měl dobrý a poučený designer řídit, ta se ale už týkají samotných specializací, na které se tvůrce zaměří.

⁴ MICHL, Jan. *Tak nám prý forma sleduje funkci: sedm úvah o designu vůbec a o chápání funkcionalismu zvláště.*, str.17 a 24

2.3 HISTORICKÝ KONTEXT

Anglické slovo design bylo odvozeno z latinského *de-signare* (vyznačit, plánovat, mít záměr, zamýšlet, určit nebo stanovit). Podle Oxford English Dictionary znamená pojem „design“ původně návrh nebo technickou kresbu, podle které je možné něco vyrobit, přizpůsobit si prostředky tak, aby vedly k cíli. V širokém významu to byl výraz pro záměr něco postavit nebo vytvořit (zpravidla šlo o architektonická díla).

Design jako tvorbu můžeme pozorovat už u starověkých kultur a historických osobností a umělců. Jako názornou ukázkou takovéto osobnosti můžeme uvést samozřejmě Leonarda da Vinci, který byl se svými vynálezy létajících strojů, lodních šroubů a dalších jakýmsi předchůdcem designérů dnešní doby. O rozvoji designu v pravém slova smyslu však začínáme hovořit až na přelomu 18. a 19. století s počátkem průmyslové revoluce.

Průmyslová revoluce otevřela dveře novým vynálezům a dříve nepoznaným možnostem a potřebám. Se sériovou výrobou se na scénu dostala i potřeba průmyslového designu. Zpočátku byli vynálezci, konstruktéři a inženýři zároveň i tvůrci estetické podoby výrobků. Vznikla tak tzv. *inženýrská estetika*. Ta propůjčovala inovovanému, sériově vyráběnému produktu základní propojení a především jednotu tvaru a funkce. Příkladem je např. James Watt, který jako konstruktér a vynálezce parního stroje do samotného konstrukčního plánu zahrnul i jeho formu a stal se tak, v nadneseném slova smyslu, prvním novodobým designérem. Vedle mosazi a dřeva, byla moderním materiálem litina, která umožňovala pomocí odlévání tvarovou rozličnost a možnost využít uměleckých prvků např. na pláště parních strojů. Ve slévárnách litiny se proto začaly zakládat dílny kreslířů a vzorkařů, kteří vytvářeli návrhy průmyslových výrobků, katalogy nabízeného sortimentu a vzorníky dekorů atd.

V 19. století byly Čechy součástí rakouské monarchie a centrum průmyslového designu bylo ve Vídni, přesto české země (především okolí Brna, Liberce, Prahy, Plzně a Podkrkonoší) spolu s italskou Lombardií patřily k nejprůmyslovějším oblastem Rakouska - Uherska. Roku 1807 byl ve Vídni založen Národní kabinet průmyslových výrobků, který seskupoval technologie výroby, prototypy a vzorky jednotlivých produktů. Tento krok byl učiněn především ve snaze mapovat a evidovat rozličné druhy průmyslové výroby.

Průmyslová výroba měla vliv nejen na technické vynálezy, ale stejně tak na věci každodenní potřeby. Díky vynálezu parních strojů, lokomotiv a lodí parním strojem poháněných se vzdálenosti mezi různými destinacemi v Evropě začaly pomyslně zkracovat. Dokonce i přeprava přes oceán již nebyla tak zdlouhavá a tak se otevřely možnosti distribuce výrobků i do Ameriky. Přitom se ale výrobci a obchodníci potýkali s problémem objemu výrobků při transportu přes oceán a na velké vzdálenosti; tento problém důmyslně vyřešili bratři Thonettové tím, že formu přizpůsobili funkci. Přišli s nábytkem z ohýbaného bukového dřeva, snadno rozložitelného a smontovatelného až na místě určení, což zjednodušilo transport a zmenšilo distribuční náklady. Na tomto příkladu je vidět, že design není jen dekorování produktů, tak aby byly líbivé, nýbrž je to souhra několika aspektů, které dohromady dávají celkové kvalitativní vyznění produktu.

Protože zájem o průmyslový design stále rostl, byla v Čechách zakládána uměleckoprůmyslová muzea, z nichž nejstarší je muzeum právě v Liberci (1873), kam se svážely kvalitní vzorky materiálů a produktů z celého světa a sloužily tak jako studijní pomůcky pro nově vznikající výukové obory produktového výtvarnictví – *Mustersammlung*.

Na konci 19. století byli lidé stále více fascinováni novými technologiemi, materiály a technickými vynálezy. Ty mají stále jen prvotní tvary přizpůsobené především funkci, ale postupně se začínají přeměňovat v symbiózu funkce a lehce nedokonalé estetické formy. Díky tehdy oblíbeným historizujícím stylům a snaze začlenit nové vynálezy do soudobého života, ustupuje kvalitní řemeslná výroba před levnou tovární produkcí, která kvalitní umělecko-řemeslnou výrobu jen velice nedokonale napodobuje.

Začínají se pořádat světové výstavy, kde si obchodníci a výrobci vyměňují své zkušenosti a znalosti, vystavují se nové vynálezy a staví se k těmto příležitostem výstavní síně (*Křišťálový palác*, Londýn 1851, *Průmyslový palác*, Praha – Holešovice, 1891 – *Jubilejní zemská výstava*), staví se rozhledny z kovových konstrukcí (*Petřínská rozhledna*, Praha, 1891, *Eiffelova věž*, Paříž, 1889)

Přicházející moderna umožňuje přistoupit k čistějším formám tvarů, architekti a inženýři se začínají ve svém navrhování zbavovat historismu a dávají přednost tvarové účelnosti a jednoduchosti.

2.4 ČESKÉ ŠKOLY DESIGNU

V této kapitole se věnuji významným školám a osobnostem, které měly vliv na současnou výuku designu v České republice. Na začátek je nutno podotknout, že v první polovině minulého století byl design jednou z mnoha působností architektů a v poválečné době se od architektury oddělil jako industriální design, ze kterého se stala samostatná disciplína. Tomuto procesu ale předcházelo několik důležitých momentů, které předznamenaly vývoj designu v podobě, jakou známe nyní.

Jako první významné osobnosti, které byly jedněmi ze zakladatelů výuky designu v Čechách, bychom měli zmínit **Tomáše a Jana Antonína Baťovi**. Právě díky jejich myšlence vznikla *Škola umění ve Zlíně*. Baťova rodina se po dlouhá léta věnovala ševcovskému řemeslu a až Tomáš Baťa později i spolu se svým nevlastním bratrem Janem Antonínem výrobu obuvi rozvedli do celosvětových měřítek. Díky jejich obchodním a řemeslným schopnostem a nezměrné pili se začala měnit i celková podoba Zlína, mateřského města firmy Baťa. Z počátečních několika dělníků se firma postupně rozrostla na společnost nebývalé velikosti. Ruku v ruce s rozvojem obuvnické firmy se rozvíjelo i město Zlín, které se rozrostlo z asi 3 tisíc obyvatel na konci 19. století na město se zhruba 35 tisíci obyvatel v době před 2. světovou válkou. Díky neuvěřitelnému a nevídaně všestrannému talentu podnikatele Tomáše Baťu byl i rozvoj Zlína naprosto ukázkový.

Tomáš Baťa po více než jednoleté "stáži" v Americe přizval architekty, kteří mu pomohli vytvořit plně fungující, do té doby jedinečný urbanistický plán města Zlína. Mezi tyto architekty mimo jiné patřili František Gahura, Jan Kotěra a Vladimír Karfík, který měl za sebou praxi u amerického architekta Franka Lloyda Wighta i u Le Corbusiera, který také přispěl svým návrhem. Celý urbanistický plán se dělil na několik zón a zdůrazňoval spojení města se zelení.

Po té, co Baťa v roce 1937 na Světové výstavě v Paříži příliš neuspěl se svojí kolekcí obuvi, rozhodl se vychovávat si své vlastní výtvarníky, které bude zaměstnávat ve svých závodech. Přijímání byli zpravidla uchazeči vyučení nějakému řemeslu, talentovaní a konstruktivně a technicky přemýšlející. Architekt František Kadlec byl tehdy pověřen, aby vytvořil školu, inspirovanou německým Bauhausem, zaměřenou na industriální neboli průmyslový návrh pro obuvnictví i další obory. Ve škole se vystřídala celá řada

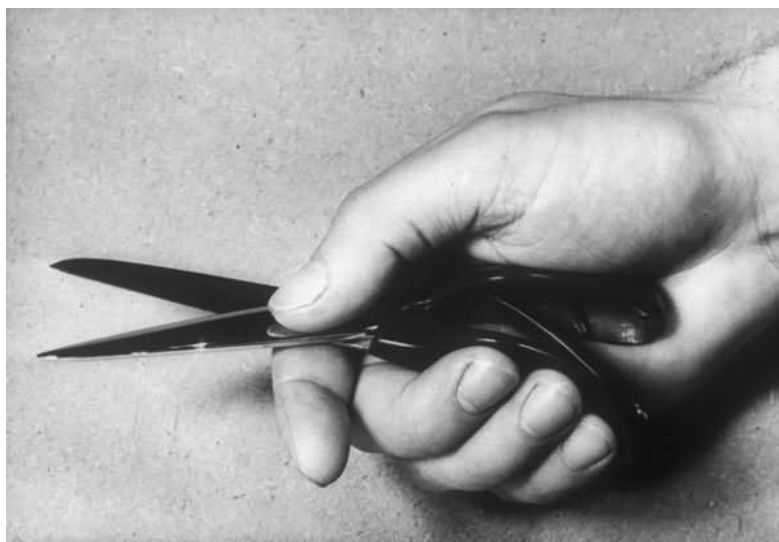
významných osobností, katedru sochařství vedl **Vincent Makovský**, který při výuce zdůrazňoval důležitost úzké spolupráce s konstruktéry při navrhování nových tvarů nástrojů. Dnes je Makovský pokládán za zakladatele designu u nás. Velkou výhodou pro budoucí průmyslové výtvarníky bylo to, že povinnou součástí studia byla praxe v Baťových dílnách, což umožnilo studentům získat orientaci v praxi a setkání s realitou. Mezi absolventy zlínské Školy umění patřil mezi jinými i Zdeněk Kovář. Kromě průmyslového výtvarnictví se zde vyučovala i reklamní grafika.

Zdeněk Kovář byl, jak už jsem zmiňovala v předešlém odstavci, žákem sochaře Vincence Makovského. Ve svých designérských začátcích mohl využít vedle svého talentu i praxe z Baťových závodů k tomu aby navázal na Makovského novátorskou ideu navrhování a stal se tak jedním z průkopníků průmyslového designu.

Silnou stránkou kovářových návrhů byla ergonomie, kterou uplatňoval při návrzích rukojetí k náradí a nástrojům. Na těchto projektech spolupracoval s mnoha odborníky, především s lékaři, což jeho návrhům slibovalo velký ohlas a úspěch. Mimo jiné Kovář spolupracoval s firmami jako Tesla Liptovský Hrádek, Tatra Kopřivnice, Meopta Přerov nebo Kovo Bzenec. Značnou část života strávil předáváním svých znalostí svým studentům. Jako pedagog založil novou studijní disciplínu průmyslového výtvarnictví na československých uměleckoprůmyslových školách.

*Obrázek 2: Zdeněk Kovář,
Staré a nové provedení
rukojetě šídla*

Obrázek 1: Zdeněk Kovář, Nůžky pro šičky

Zlínská škola umění se roku 1959 připojila k **Vysoké škole Umělecko-průmyslové v Praze**, kde Zdeněk Kovář spolu s Ing. arch. Františkem Crhákem zřídil obor průmyslového designu a na něm ateliér tvarování strojů a nástrojů. V průběhu 60. let VŠUP procházela velkými změnami ve struktuře studia, snažila se klást větší důraz na svobodnější umělecký výraz a škola velice rychle dala zelenou rozvíjení umělecko-řemeslným disciplínám. Roku 1981 VŠUP zřídila katedru průmyslového designu, která měla 2 ateliéry ve Zlíně a jeden v Praze. V roce 2011 byly všechny ateliéry průmyslového designu přesunuty do Prahy. Nyní má katedra designu 3 ateliéry a to ateliér průmyslového designu pod vedením M. A. Ivana Dlabače, ateliér designu nábytku a interiéru v čele s Prof. Ak. Arch. Jiřím Pelclem a ateliér produktového designu vede MgA. Michal Froňek a MgA. Jan Němeček. Katedra designu si stále zachovala kontakt s praxí a tak spolupracuje s významnými tuzemskými výrobci, využívají výuku v dílnách a studenti se účastní semestrálních stáží na partnerských zahraničních školách.

Obrázek 4: Jindřich Vodička, Živé věci, VŠUP - Ateliér designu nábytku a interiéru

Obrázek 3: Ivan Dlabač, plastová láhev Dobrá voda, VŠUP - Ateliér průmyslového designu

„Prof. Dr. Ing. arch. **Bořek Šípek** zavedl roku 1990 na VŠUP v Praze ateliér *Architektura a design*, jehož program se rozvíjel mezi těmito dvěma póly. Jeho absolventi vedou dnes vlastní úspěšné ateliéry a stále dokazují, že zvládají celou škálu úkolů pohybujících se v tomto prostoru i s jeho přesahy (např. Bára Škorpilová, Michal Froněk, Jan Němeček, Milan Dlabač). Od roku 1996 pokračovala činnost prof. Šípka na Universität für angewandte Kunst ve Vídni, kde na přání vedoucího katedry architektury Hanse

Holleina přeměnil třídu kov a šperk v moderní pojetí designu a architektury. Ve Vídni, kde působil celkem 10 let, věnoval opět veškerou energii své katedře a jejím přesahům mezi architekturou a designem. Příchodem prof. Šípka na Fakultu umění a architektury v roce 2005 se naskytla příležitost pokračovat v tomto inovativním pojetí designu. Jeho zásluhou získala Technická univerzita v Liberci akreditaci nového bakalářského studijního programu Design, obor Design prostředí, který zatím jiná fakulta architektury v České republice nenabízí.“⁵

V České republice je v současnosti mnoho dalších vysokých škol, které nabízejí studijní programy týkající se designu. Patří mezi ně **Vysoké učení technické v Brně**, které má zřízenou Fakultu výtvarných umění, na které kromě ateliérů produktového, grafického a dokonce i tělového designu najdeme i Ateliér environmentu. Ten se svým přístupem velice blíží přístupu našemu na FUA TUL. Takto zní jeho popis na webových stránkách ateliéru samotného: „Program Ateliéru environment je vymezen tvůrčím přístupem k prostředí, místu. To je zde vnímáno v širokém smyslu – lokálně, institucionálně, historicky, ale i geopoliticky, virtuálně, mentálně, apod. – především jako sdílený prostor. Náplň studia není ohraničena medii tradičně spojovanými s výtvarným uměním. Otevírá se škále postupů – od zkoumání vztahu klasických formátů ke kontextu jejich vzniku a provedení přes kriticky, výzkumně, experimentálně orientovanou práci (např. různé formy společenského aktivismu, intervencí) až po intermediální práce, propojující např. umění, design, architekturu a urbanismus. Ateliér nabízí kritické zázemí pro samostatně uvažující a tvořící osobnosti. Podporuje konfrontaci, (mezioborovou) spolupráci. Napomáhá formulovat individuální přístupy, motivace tvorby a role autorských osobností ve společnosti.“⁶ Tento ateliér má takřka stejnou charakteristiku jako Design prostředí, ale až na několik výjimek se příliš nezabývá propojením mezi architekturou a designem, spíše se soustředí na sociální problémy dnešní doby, které zpracovává pomocí fotografie a videa. Po bližším prostudování studentských prací je vidět, že ateliér příliš nezdůrazňuje konečnou podobu výstupu. Většina prací se blíží spíše videoartu, instalacím a performance. Ve vedení tohoto ateliéru jsou Barbora Klímová, Michal Moravčík a Dušan Záhoranský.

⁵ <http://aa.tul.cz/ked/atelier.html>

⁶ <http://environment.ffa.vutbr.cz/cs/atelier>

Obrázek 7: Kateřina Michálková, Jako Pak Sheung Chuen, VUT, Environment

Obrázek 6: Eva Jaroňová - Krajina, VUT, Environment

Obrázek 5: Aneta Willertová, Rybí hněv, VUT, Environment

Mezi další vysoké školy, které nabízejí program design, patří i **Západočeská univerzita v Plzni**. Ta nabízí opravdu širokou škálu studijních oborů na Ústavu umění a designu. Řadí se mezi ně jak průmyslový a produktový design, tak i vizuální komunikace, intermedia, multimédia a nová média. Studijní program je sestaven velice široce, student prochází kurzy, které ho připraví na řemeslnou práci s grafickými programy, na designu se mu dostává komplexní penzum znalostí manuálních technik, kresby, malby a práce s materiálem. Na ateliérovou tvorbu se zde neklade takový důraz jako na našem oboru a proces samotného navrhování se tolik nezaměřuje na zpracovaný koncept.

Dále v Čechách působí i **Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem** a její Fakulta umění a designu, která má ve své nabídce také mnoho designových programů, kromě těch standardních zde nalezneme např. design interiéru, vizuální design a time – based media.

Na zlínské **Univerzitě Tomáše Bati** působí Fakulta multimediálních komunikací, která nabízí kromě oborů zaměřených na audiovizuální tvorbu a multimédia i prostorovou tvorbu. Ta poskytuje studentovi základní znalosti designu a architektury, k tomu, aby byl schopen navrhovat v interiéru i exteriéru nebo i ve scénickém prostoru.

2.5 ZAHRANIČNÍ ŠKOLY DESIGNU

V zahraničí, především v západních zemích, je environmental design již 20 let známým pojmem. Velice často je však chápán a (ve školství výhradně pojímán) jako design spojený s navrhováním šetrným k životnímu prostředí. V dnešní době je však již více než zřejmé, že kladení důrazu na ochranu životního prostředí je záležitost přímo nezbytná. Měla by být proto již samozřejmost, že by každý tvůrce, ať to je designér nebo architekt, měl mít přístup šetrný k životnímu prostředí. Zde si ale uvedeme několik škol, které mají blízko spíše k oboru Designu prostředí v pojetí Bořka Šípka.

Japonská **University of Tsukuba** nabízí program Environmental design. Slovo „environmental“ zde není považováno pouze jako popis ochrany přírody ale přímo jako „místo, kde žijeme a které nás obklopuje“. Na této univerzitě působí poměrně krátkou dobu a do jeho působnosti patří znalost od interiérového a architektonického designu přes urbanismus, až ke krajinnému designu. Důvod vzniku tohoto oboru připisuje univerzita v Tsukubě především rychlému technologickému a průmyslovému vývoji a také informační revoluci. Pro obor je důležité propojení různých prostorů, věnuje se veřejnému prostoru, jako jsou ulice, náměstí, parky, nebo i příroda. Cílem je vytvořit komplexní, systematický a pohodlný prostor k životu. Nová doba si tedy vyžádala i nový, v budoucnosti žádaný obor, který bude formovat a pomáhat využívat prostor k účelům odpovídajícím dnešní moderní době.

Ve Velké Británii působí hned několik univerzit poskytujících výuku oboru Environmental design. Jako jednu z důležitých bych chtěla uvést londýnskou univerzitu **Ravensbourne**. Zde je Environment design koncipován jako postgraduální studium. Je potřeba uvést, že *postgraduální* znamená v tomto případě magisterské studium. Ve Velké Británii je totiž běžné studovat umělecké obory jen v rámci tří až pětiletého bakalářského studia. Obor tedy pomáhá absolventům, kteří se vyprofilovali například

v architektuře, rozšířit si obzory v rámci tvorby prostoru s důrazem na konceptuální myšlení při tvorbě prostoru. Studenti se zde více zaměřují na využití materiálů, modelovacích a prezentačních technik a především se snaží přizpůsobovat a vyvíjet architektonické koncepty současné společnosti. Příkladem mohou být individuální programy bydlení a komplexní prostorové uspořádání.

V Londýně působí ještě několik dalších škol zabývajících se environmental designem. Mezi ně patří např. **Architectural Association School of Architecture** s oborem Sustainable Environmental Design orientující se spíše na urbanismus a městský prostor. Studium kladе důraz na předchozí architektonické vzdělání, týmovou práci v ateliérech a rozvíjení znalostí zobrazovacích technik.

Byť **Design Academy v Eindhovenu** nemá přímo obor, který by se jmenoval Environmental design, chtěla bych ji také uvést do tohoto výčtu. Kromě jiných oborů má tato uznávaná akademie obor „Public space“, který je velice podobný tomu našemu a jak již název napovídá, zabývá se designem veřejného prostoru. Velice cenné na této univerzitě je to, že jí dává velkou podporu i samotné město Eindhoven. Klauzury diplomových prací jsou vždy veřejné, provázené reklamní kampaní a tedy i hojně navštěvované širokou veřejností, která se pak může přijít podívat i na následující výstavy. Systém propojení města se školou je velice dobře propracovaný, protože řeší možnosti získání zaměstnání pro absolventy akademie.

Obrázek 9: Asnate Bockis, Wellbeing-Asnate Bockis-Floating Among Clouds, Trapp and Cloud, Design Academy Eindhoven

Obrázek 8: Ries Geurts, 'Any Place, Any Where, Any Time', Design Academy Eindhoven

2.6 ENVIRONMENTAL DESIGN NA FUA TUL

V českých poměrech je toto odvětví designu stále poměrně nové a dá se říci, že i ojedinělé. Protože, jak už bylo v předchozím textu řečeno, byl design zpočátku v kompetenci architektů, posléze se od architektury design oddělil v podobě průmyslového designu. Navzdory tomu, že zpočátku byly tyto dva obory propojeny mnoha vazbami, velice rychle se od sebe začaly vzdalovat a postupně mezi architekturou a designem vznikla jakási díra. Architektura je více koncepční, a protože mohla detaily nechat na designérech, začala se zabývat vlastními problémy „většího měřítka“. K propasti, která vznikla mezi těmito dvěma obory, se nikdo nehlásí a tu by měl začít vyplňovat právě design prostředí neboli - výstižněji řečeno – environmental design a znovu renesančním způsobem propojovat architekturu s designem.

Environmental design je na rozdíl od klasického designu vázán prostředím a místem, do kterého je vsazován, počínaje krajinou přes urbanismus až k městskému prostoru. Svým přístupem je tedy velice blízký architektuře. Studium se nesoustředí na specializaci na určitou disciplínu, spíše se snaží ve studentech vybudovat komplexní kulturní přehled a univerzální orientaci v zadaném problému. Absolvent tohoto oboru je vlastně něco jako renesanční člověk, který je schopen hledat kontext např. se sociálními vazbami a analyzovat situaci mnohem lépe, než specialista. To mu umožňuje stát se jak nezávislým řešitelem zadání, který bude pod sebou shromažďovat odborníky z různých sfér nebo se může stát členem interdisciplinárního týmu.

Na domovských stránkách Environmental designu se píše: *„Nový obor staví na ověřených zkušenostech, které však nebyly ze zahraničí pouze přejaty, ale s osobností prof. Šípka přešly do Liberce v podobě přímého účastníka a spoluzakladatele tohoto oboru. Díky široké základně jeho zahraničních kontaktů budou studenti v neustálém spojení s aktuálním děním na špičce tohoto oboru. Pod záštitou prof. Šípka bude snazší zvát na školu ke spolupráci významné odborníky ze zahraničí, jako i naopak získávat v zahraničí ke spolupráci nové instituce a navazovat nové výměnné programy. Studium je strukturováno tak, aby bylo možno volit napříč mezi předměty ze zásadních oborů univerzity, přičemž se dotýká nejaktuálnějších výsledků ve vědě, či humanitních oborech. Student je tak konfrontován s tendencemi v současné, technologicky orientované společnosti a je veden ke kritickému uměleckému přístupu. Cílem tohoto pojetí, kromě vlastního získání informací, je také samozřejmě navázání vztahů s odborníky mimo fakultu, kteří pomohou dále rozvíjet, inspirovat a realizovat technicky a náročné konkrétní ateliérové projekty (...) V ateliéru se*

tak odráží znalosti z doprovodných teoretických předmětů a prolínají se s kreativní a praktickou činností.”⁷

V současné době má obor Design prostředí tři interní ateliéry. První ateliér vede architekt, designér a zakladatel oboru u nás, prof. Dr. Ing. Arch Bořek Šípek, a zaměřuje se především na architektonické zpracování zadaných designových témat, která jsou tomu také přizpůsobována. Druhý ateliér funguje pod vedením režiséra a kameramana doc. Mgr. Jaroslava Brabce. Tento ateliér je zaměřen na zpracování témat pomocí fotografie a filmu. Nebrání se však ani dalším novým médiím, což je v dnešní době a vzhledem k širokému záběru environmental designu více než žádoucí. Cílem tohoto ateliéru není vychovat filmaře nebo fotografa, ale naučit studenta pracovat s filmařskými technikami tak, aby byl schopen lépe vystihnout svůj umělecký záměr. Ateliér MgA. Leony Matějkové klade (stejně tak jako předchozí dva zmíněné ateliéry) důraz na konceptuální řešení zadaného tématu, na základě kterého svým studentům ponechává volnost výběru výtvarného vyjádření, kterým bude téma zpracováváno. Práce vznikající v tomto ateliéru jsou většinou zaměřeny na témata se společenským přesahem.

V prvním semestru probíhá ateliérová výuka střídavě, student každý měsíc pracuje na novém krátkém ateliérovém zadání u jiného vedoucího, což umožňuje studentům poznat přístup jednotlivých ateliérů a do budoucna si zvolit, jaký ateliér jim vyhovuje nejlépe. Později se studenti rozhodují, podobně jako na architektuře, v jakém ateliéru budou daný semestr studovat sami, dle zadaných témat jednotlivých ateliérů. Témata v ateliérech jsou jednotná pro studenty všech ročníků. To poskytuje dobré srovnání a možnost vzájemné diskuze mezi studenty.

Obrázek 11: Jakub Matějů, Zdeněk Urbánek, *Nouzové bydlení* (2009/2010)

Obrázek 10: Martin Huňář, *Vězeňské peníze (Bastøy fengsel)* (2011/2012)

⁷ <http://aa.tul.cz/ked/atelier.html>

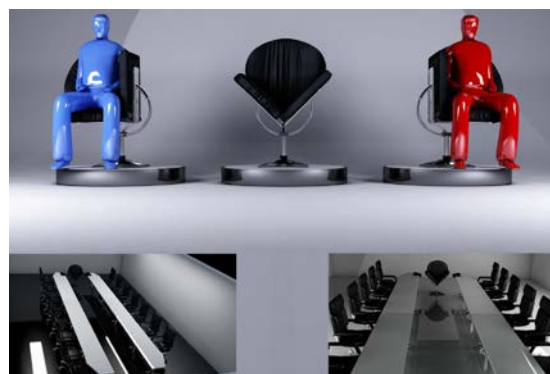
Obrázek 15: Zdeňek Urbánek, Folies (2007/2008)

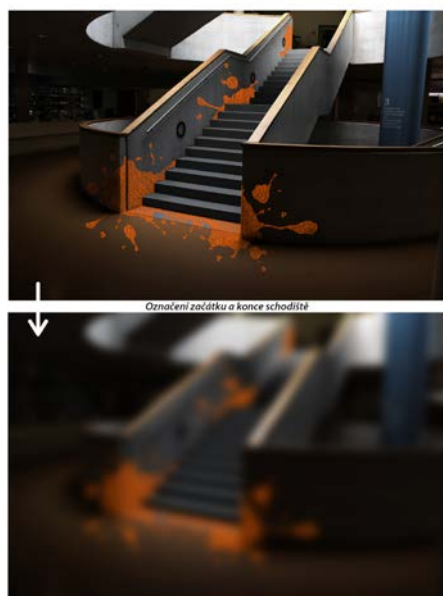
Obrázek 12: Zuzana Havrdová, Kampaň pro politickou stranu (2008/2009)

Obrázek 13: Jan Salanský, Mutuum (2010/2011)

Obrázek 14: Jakub Matějů, Křeslo pro ministerského předsedu

Obrázek 16: Michal Feuermann, ORSY (2010/2011)

Obrázek 17: Martina Jirků, Carpe Diem (2008/2009)

2.7 VYMEZENÍ PROBLÉMU

Každý obor, který je nově založen, musí projít několikaletým vývojem, aby se zjistilo, kam spěje, čemu je prospěšný a jak by měla vypadat jeho struktura. Takovéto otázky se tříbí během prvních let, podle studentů, kteří jsou přijímáni i dle vyučujících. Postupně se mění náplň studijního programu, co se týče předmětů, ale i jednotlivých přístupů k výuce a tyto se přizpůsobují současným požadavkům na studium designu u nás i ve světě. Právě proto je důležité při sestavování studijního programu klást důraz na to, jak se nějakou dobu po úspěšném ukončení studia profilují absolventi, vést s nimi diskuzi o tom, co pokládají jako velice přínosné přístupy během studia a co zpětně shledávají jako slabší stránky.

Dále je dle mého názoru důležité zeptat se i současných studentů oboru, jak vnímají studium a jeho podobu, kolik času věnují škole a samostudiu, jak se chtějí v budoucnosti profilovat a co postrádají a naopak oceňují na studijním programu.

Kromě toho se environmental design stále potýká s nevědomostí ze strany jak laické tak i odborné veřejnosti. V České republice navíc stále panuje názor, že designéra nebo architekta si může dovolit jen ta nejbohatší vrstva obyvatel. S tím se pak spojuje pojem, pro Evropu celkem ojedinělý a to „Zlaté české ručičky“. Češi si rádi dělají věci sami, proto se ostatně také dostaly do velké obliby různé reality show a pořady typu „Jak se staví sen“ a podobně. Dále pak se považuje za velký problém i to, že jsme byli příliš dlouho omezováni totalitním režimem a lidé si zvykli na nízkou estetickou úroveň prostředí kolem nich. To všechno se snaží environmental designér změnit, nicméně je potřeba, aby existoval někdo, kdo bude společnosti poskytovat jistou osvětu v této disciplíně.

Cílem této práce je nejenom zdůraznit společenskou důležitost tohoto oboru, ale i poukázat na některé souvislosti, které jsou veřejností vnímány rozporně nebo dokonce negativně. Budu ráda, když moje práce otevře dveře diskuzi, která by mohla přinést více iniciativy v přístupu studentů i vyučujících, případně i spolupráci mezi sousedními obory na fakultě i mimo ni (obory architektura a mediální komunikace).

3.0 METODIKA

Pro upozornění na některé nedostatky oboru a vnímání společnosti jsem se rozhodla využít médií, konkrétně videokamery, na kterou jsem zaznamenala rozhovory s důležitými osobnostmi pohybujícími se na půdě našeho oboru, dále pak i s děkanem fakulty a i se studenty a absolventy oboru design prostředí.

Pro průzkum mínění o oboru jsem si vybrala formu dotazníků, které jsem postupně dávala vyplnit jak studentům designu prostředí, tak i architektury, stejně tak jako absolventům magisterského studia, kteří úspěšně ukončili studium minulý rok (2012). Dotazníky jsem dala i studentům, kteří na fakultě studují zároveň obor design prostředí a architektura. Zajímalo mne, proč si zvolili právě kombinaci těchto 2 oborů a co jim to ve svém studiu přináší.

Podle výsledků jednotlivých dotazníků a zhodnocení důležitých poznatků z video rozhovorů bude sestříhaný dokument zachycující stav oboru. Na základě tohoto dokumentu pak zpracuji krátké spoty, které by měly upozorňovat na přístupy k oboru i k designu samotnému. Tyto spoty budou orientovány vždy na jednu cílovou skupinu společnosti.

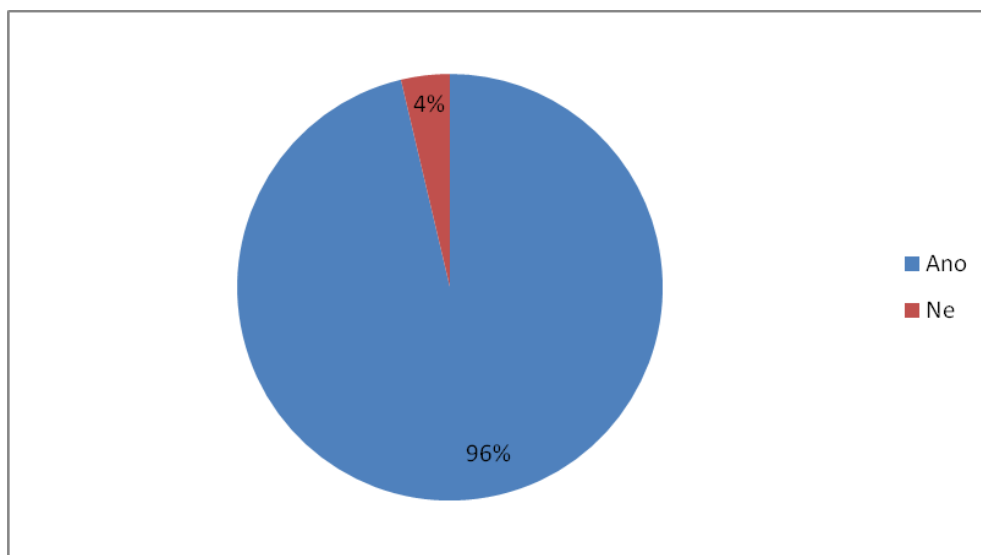
3.1 DOTAZNÍKY

Dotazníky jsem sestavovala na základě osobních zkušeností a diskuze se studenty oboru Design prostředí. Dotazníky pro studenty se týkají především přístupu k samostudiu, spokojenosti náplně studijního programu, návrhů na rozšíření programu o důležité předměty atd. Dotazníky pro absolventy se orientovaly na zpětné ohlédnutí za jejich studiem, co z něj oceňovali jako důležité v závislosti na budování kariéry a co by v závislosti na svých nových zkušenostech mimo školu doporučili zohlednit.

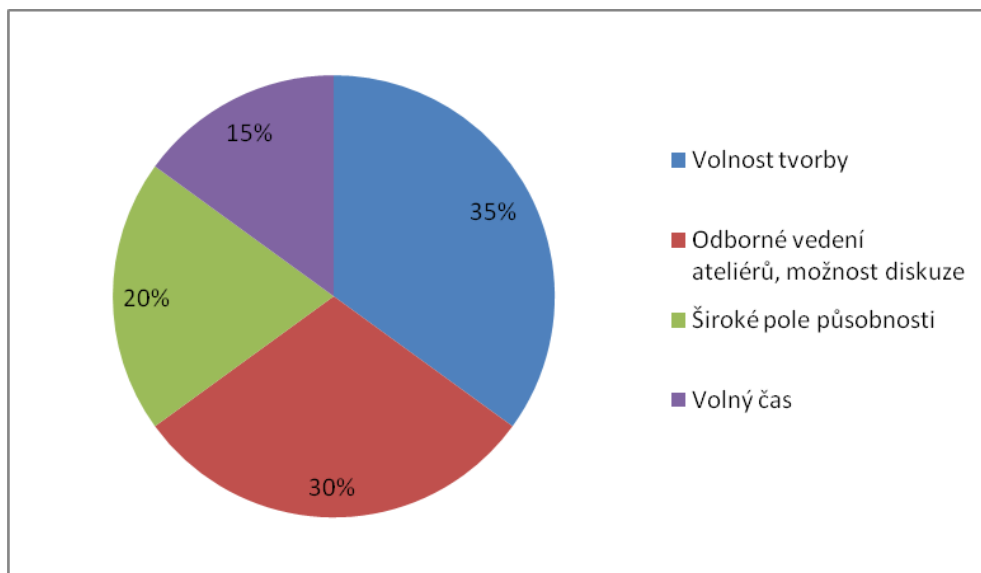
V této části práce jsou uvedeny pouze některé otázky z dotazníků, s ohledem na nejzajímavější odpovědi. Na konci každého dotazníku je krátké shrnutí důležitých faktů, které nám pomůže udělat si co nejucelenější pohled na vzniklou situaci.

3.1.1 STUDENTI DESIGNU PROSTŘEDÍ

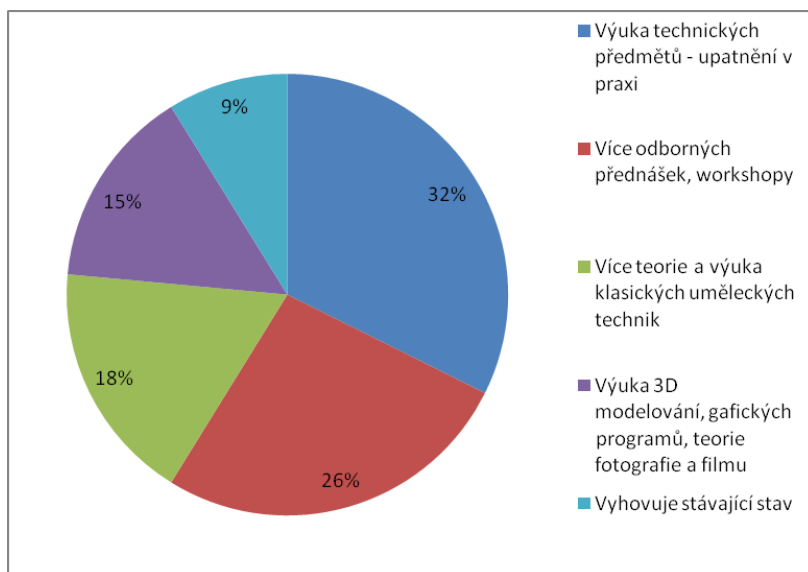
- 1) Myslíte si, že je vedle studia Designu prostředí možné věnovat se další činnosti (např. samostudiu, praxi...)?

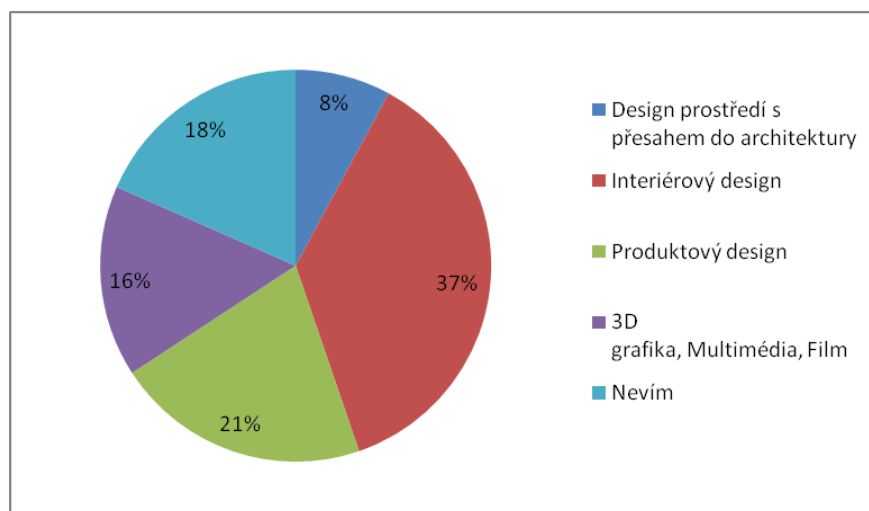
- 2) Co oceňujete na studiu Designu prostředí?

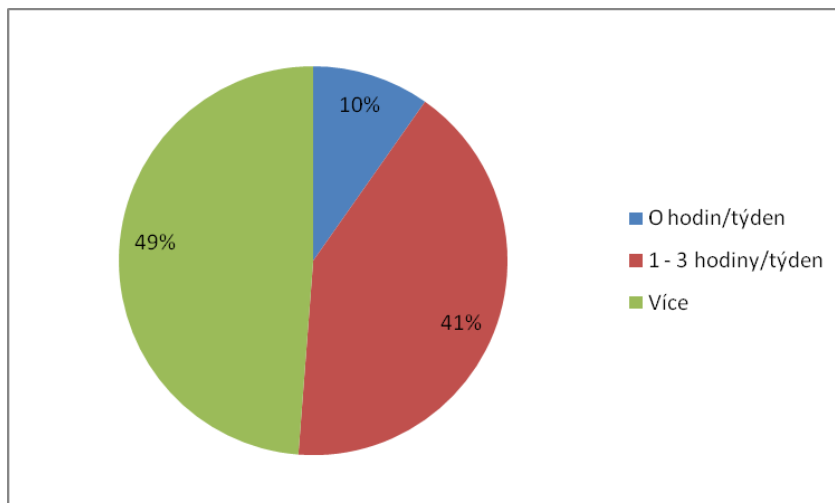
3) Co byste změnili, jakými předměty byste chtěli doplnit pro rozšíření Vašich znalostí?

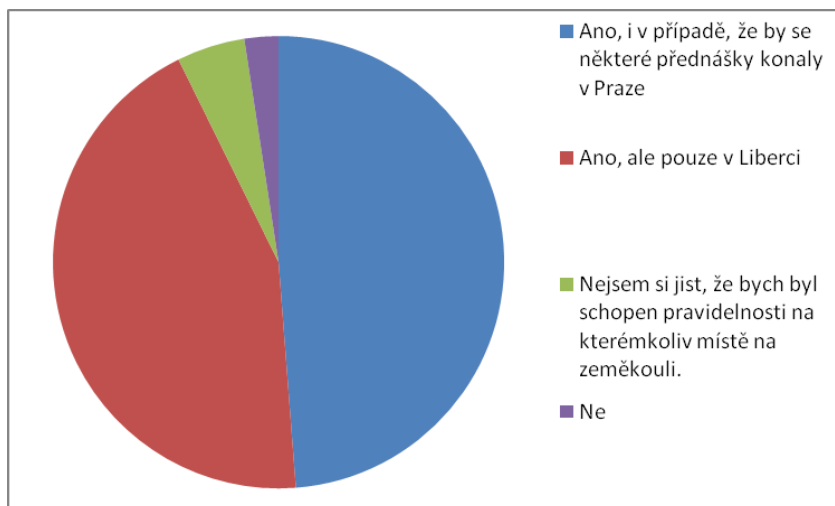
4) V jaké oblasti designu budete po ukončení studia hledat práci?

- 5) Kolik hodin týdně věnujete samostudiu z vlastní iniciativy (zdokonalování se v grafických programech, studování odborných časopisů...)?

- 6) Pokud by se přistoupilo na rozšíření studijního plánu o předměty, které považujete za důležité, byli byste ochotni věnovat studiu více času i za cenu pravidelného dojíždění do Prahy?

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ:

Současným studentům Designu prostředí jsem položila dotazníky dva. Jeden se týkal názorů na studium a spokojenost s ním. Druhý dotazník jsem studentům předložila až po vyhodnocení toho prvního a týkal se především samostudia.

Z prvního dotazníku vyšlo celkem jednohlasně, že během studia se studenti začali dívat na řešení problému z více úhlů a využívat několik rovin kontextů problému. To vidí jako nespornou výhodu oproti jiným, více profilovaným designovým oborům.

Jak již bylo řečeno, struktura oboru Design prostředí je zvláštní nejen přístupem k samotnému navrhování, ale i studijním plánem, který si může každý nastavit tak, aby nejvíce odpovídal vybrané profilaci studenta. Tento volný styl výuky pak předpokládá, že student bude mít určité vlastnosti, které mu umožní přistupovat k takovému stylu studia nanejvýše zodpovědně a uvědomovat si následky své případné lhostejnosti. Avšak nutno poznamenat, že v západních zemích jako je např. USA je tento systém školství zcela běžný a na prestižních univerzitách funguje studium tak, že student má zhruba 50% povinných předmětů, které mu poskytují všeobecné vzdělání a zbylých 50% si, stejně jako u nás studenti zapisují sami, dle zvolené profilace. Český vzdělávací systém všech na takový přístup není zvyklý a stále vychovává úzce zaměřené absolventy. Tak se často stává, že lidé chodí cestou nejmenšího odporu a volí si zaměření jako je třeba politologie nebo marketing.

S tím úzce souvisí i požadavky na studenty týkající se povinné docházky na přednášky. Nastavení pravidel vykonání zkoušky samozřejmě záleží na přístupu jednotlivých vyučujících, avšak měl by být zohledněn i fakt že většina kreativních lidí má problém s disciplínou a tak se na většinu nepovinných přednášek jednoduše nedostaví. V porovnání s VŠUP v Praze je náš obor v tomto ohledu velice benevolentní a dokonce i samotní studenti začínají volat po změně i přes to, že jim tento systém do jisté míry vyhovuje.

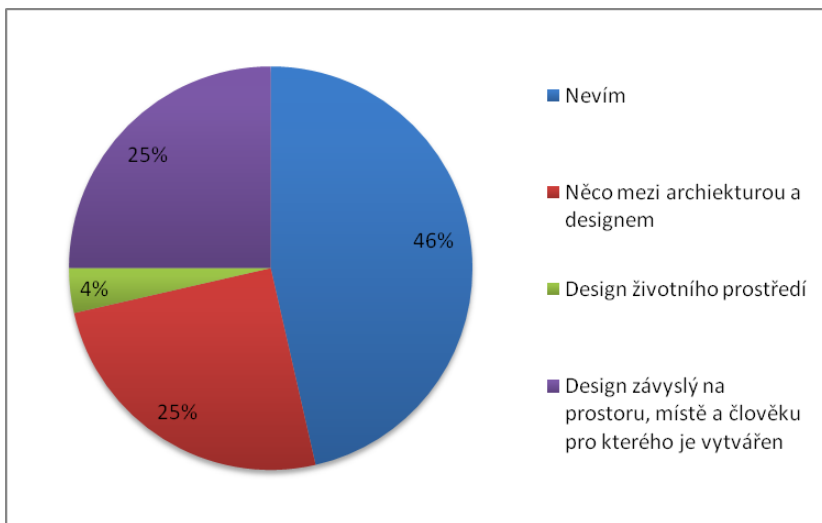
Dále jsem se dotázaných ptala, jak přistupují k samostudiu, jak si dohledávají různé informace při práci na ateliérových úkolech. Drtivá většina využívá k těmto účelům pouze internet, již menší množství studentů využívá odbornou literaturu a stejně tak tuzemské a zahraniční časopisy.

Je potřeba říci, že je jednouché kritizovat současný stav studia, volat po změnách a mít vize, které jsou spíše utopií. Pokud by vedení vyhovělo všem požadavkům, které studenti v současné době mají na výuku, stala by se z oboru ohromná instituce, která by pak již ale neodpovídala svojí současné jedinečnosti. Další věcí je fakt, že Technická univerzita v Liberci nemá dostatečně kvalifikované odborníky, kteří by byli schopni předměty vyučovat na odpovídající úrovni, a vedení oboru tedy oslovuje odborníky z Prahy. To se bohužel jeví jako nerentabilní, vzhledem k tomu jakou finanční odměnu

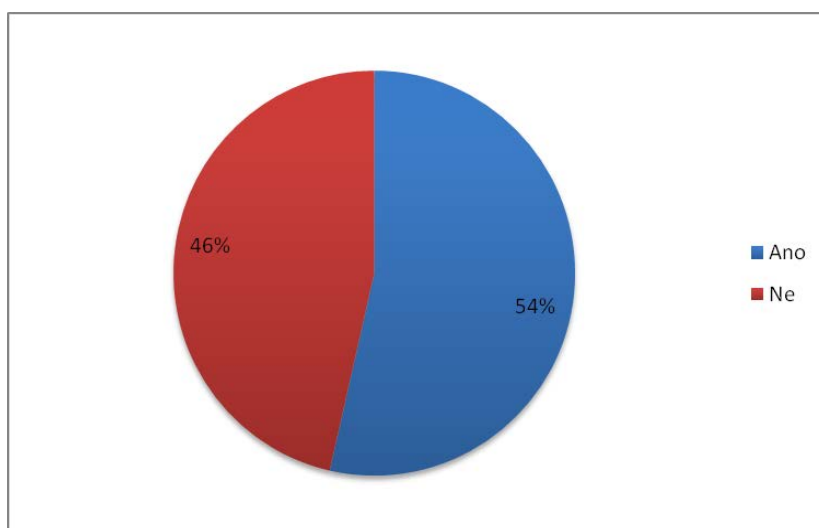
může univerzita pedagogovi nabídnout. Proto by bylo přínosem, kdyby zde byla možnost výuky některých předmětů v Praze.

3.1.2 STUDENTI ARCHITEKTURY

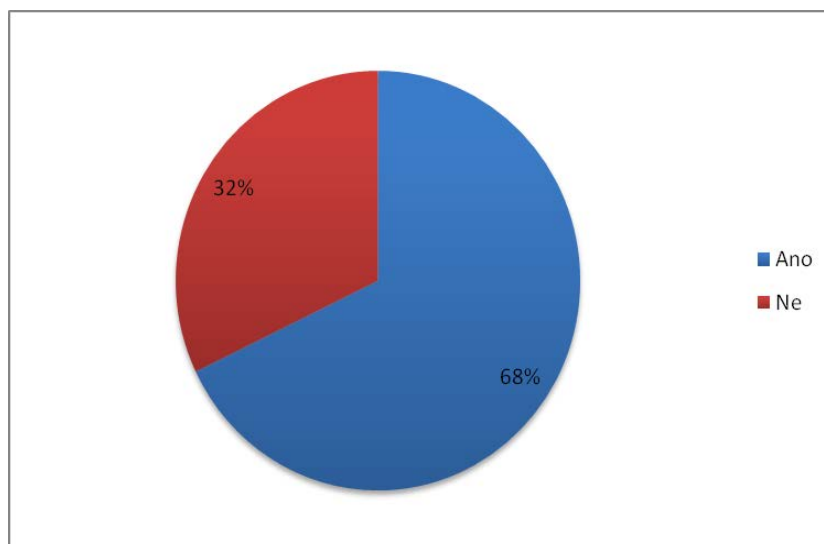
- 1) Krátce popište, čím si myslíte, že se studenti oboru Design prostředí ve svém studiu zabývají.

- 2) Myslíte si, že mají absolventi Designu prostředí šanci uplatnit se na pracovním trhu?

3) Měli byste v budoucnosti zájem spolupracovat či přizvat k projektu i absolventa Designu prostředí?

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU:

Při pokládání dotazníků jsem se scházela s různými přístupy studentů architektury. Někteří to pokládali jako jedinečnou příležitost vyjádřit své postoje k oboru Designu prostředí, jednalo se především o ty, kteří se k oboru staví vesměs kladně a chtěli by v budoucnu spolupracovat s designéry.

Negativním aspektem, i přes to, že oba obory spolu sdílí jeden ateliér, je určitě rozšířená neinformovanost architektů o tom, čím se vlastně Design prostředí zabývá. Po detailnějším průzkumu vyšlo najevo, že náš obor nemá dostatečnou propagaci např. při prezentaci prací studentů pomocí vytištěných plachet na konci semestru⁸ a studentské soutěže „Ještěd f kleci“, pořádané Fakultou umění a architektury, se účastní pouze minimum studentů designu, protože to vedení nevyžaduje. S tím souvisí i zájem o vzájemnou spolupráci. Většina studentů architektury cítí, že má obor environmental

⁸ Do nynějšíka se přikládá důraz hlavně na prezentaci pomocí dataprojektoru. Na základě diskuze se na konci letního semestru tohoto akademického roku (2012/2013) objevila snaha o jednotný systém plachet a po vzoru architektonického ateliéru i prezentace u nich. Následně budou plachty ponechány pro účast v soutěži „Ještěd f kleci“.

zajímavý potenciál v budoucnosti a může architektům pomáhat dotvářet jejich projekty a vést je tak k dokonalosti.

Pozitivem je zájem zhruba 2/3 dotázaných studentů architektury o spolupráci.

3.1.3 STUDENTI SOUBĚHU ARCHITEKTURY A DESIGNU

1) Z jakého důvodu jste se tak rozhodl/a studovat oba obory najednou?

Odpovědi:

- *„Zájem o druhý obor, shledání nedostatků, které studium obou oborů může rozptýlit“*
- *„Chybělo mi dotahování projektů do reálu, přílišný důraz na koncept, u kterého často zůstalo.“*
- *„Chci se věnovat oběma oborům. Krom toho Enviromental design nevyužívá mé schopnosti na 100%, proto jsem hledal další prostor k seberealizaci.“*
- *„Nepřipadalo mi, že by byl design prostředí použitelný v praxi. Méně časových nároků na studenta mi umožnilo uvažovat o studiu dalšího oboru. Asi největší motivací byla komunita, která funguje v architektonickém atelieru. Studenti tam tráví hodně času, vaříme tam, spíme tam, paříme tam. Funguje opravdový kolektiv, na designu je člověk samostatná jednotka, je tam daleko větší rivalita mezi studenty. Na architektuře jezdíme na společné workshopy, cesty za architekturou, což kolektivu taky hodně pomáhá. Jen za poslední semestr jsme jeli jako ateliér do Frýdku, Berlína a Švýcarska. To, co studenty udrží v ateliéru i mimo konzultace je dělání modelů, věc, která je podle mne dost podstatná a na Designu prostředí opomíjená. V neposlední řadě v rámci designu to jsou i Erasmy, kde je opravdu mizerný výběr.“*

2) O jaké znalosti se Vaše kvalifikace obohatí díky tomuto souběžnému studiu?

Odpovědi:

- *"Umět pracovat. Umět si organizovat čas, být vnímavější, dávat si věci do souvislostí a přemýšlet v širším kontextu.“*
- *„Technické i teoretické znalosti. Větší šíře uplatnění. Větší zkušenosti. Více pohledů na řešený problém.“*

3) Proč si myslíte, že se studenti architektury dívají na náš obor spíš negativně?

Odpovědi:

- *„Dobré projekty Designu prostředí se často utápí mezi nekvalitními. Design prostředí se zbytečně odtrhuje od architektů, což je vidět i při odevzdávkách a účasti na Ještědu f kleci a podobných akcích. Zároveň často škodí špatná úroveň prezentace.“*
- *„Člověk tu má hodně času rozvíjet a studovat jen to, co ho opravdu zajímá, to ovšem využívá jen minimum studentů, ten zbytek odchází ze studií bez sebemenší známky nějakého posunu, nebo pokroku.“*
- *„Nevidí výsledky studia. Pokud vidí, nepřipadají jim uspokojivé. Čemuž poměrně rozumím, přesto si myslím, že je to poněkud krátkozraké. V takových případech jim pádnými argumenty vysvětlují klady oboru. Většina pochopí. Popřípadě mají další otázky.“*

4) Myslíte si, že by bylo vhodné pozměnit strukturu oboru Design prostředí, pokud ano, jak?

Odpovědi:

- *„Větší kladení důrazu na profilaci studentů“*
- *„Více technických předmětů“*
- *„Menší počet studentů, větší tlak na výsledky, změna přístupu některých lektorů. Více úkolů během semestru.“*

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ:

Studenti studující kombinaci těchto dvou oborů jsou na škole jen 4, takže jsem si mohla dovolit jejich některé jejich odpovědi uvést celé. Pohled takovýchto studentů, je velice cenný, protože právě oni jsou schopni nejobektivněji zhodnotit rozdíly mezi těmito dvěma obory, vidět výhody a nevýhody studia a zároveň je bez jakéhokoliv zaujetí proti jednomu nebo druhému oboru přednést.

Z těchto dotazníků jasně vyplývá, že Architektura, jako již mnoho let zavedený obor, poskytuje studentům více možností ve vycestování na studijní nebo pracovní stáž Erasmus, dále pořádá několikrát za semestr výjezdní poznávací workshopy, což oboru designu velice chybí. Vedení Designu prostředí také nevyžaduje práci s modely a

studenti pak mají zkušenosti jen s tvorbou v grafických a 3d programech a s hmotou se prakticky nesetkávají.

Výhodou a zároveň nevýhodou je u studia Designu prostředí postavení studijního plánu tak, aby si student mohl z celé univerzity vybrat předměty, které ho opravdu zajímají a pomůžou mu prohloubit jeho znalosti a profilaci. Tuto výhodu si bohužel uvědomuje jen menší část studentů a jejich výběr kurzů je tudíž většinou závislý především na míře obtížnosti daného předmětu a počtu kreditů, které za splnění zkoušky dostanou. Dostáváme se tak k tomu, že míra obtížnosti studia je závislá na tom, jak je který student zodpovědný a schopný samostatně uvažovat o svých možnostech i v rámci své vlastní budoucnosti.

Jedna z odpovědí se dotkla i počtu studentů přijímaných na tento obor. Fakt, že se na obor přijímá stále více a více studentů je samozřejmě spojen s dotacemi, které dostává studijní program od státu za každého přijatého studenta. Pak se stává, že jsou slyšet hlasy, že škola již není to, co ze začátku bývala, studentů je mnoho a těch opravdu talentovaných je stále méně mezi těmi průměrnými. S tím souvisí i výsledný čas, který mohou vyučující věnovat jednotlivým studentům. Ten se rok od roku rapidně snižuje a vedoucí odjíždějí z konzultací, které leckdy trvají 6 hodin, vyčerpaní a studenti mají pocit, že se jim nedostává tolik individuálního přístupu.

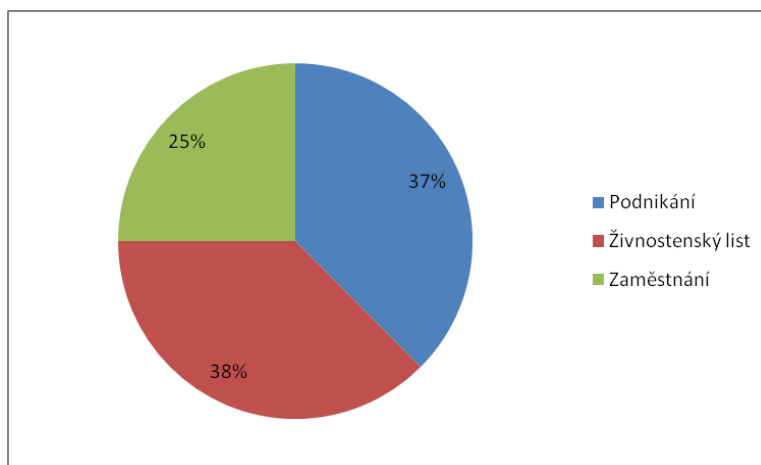
3.1.4 ABSOLVENTI

1) Jakou profilaci jste si zvolili po absolvování oboru Design prostředí?

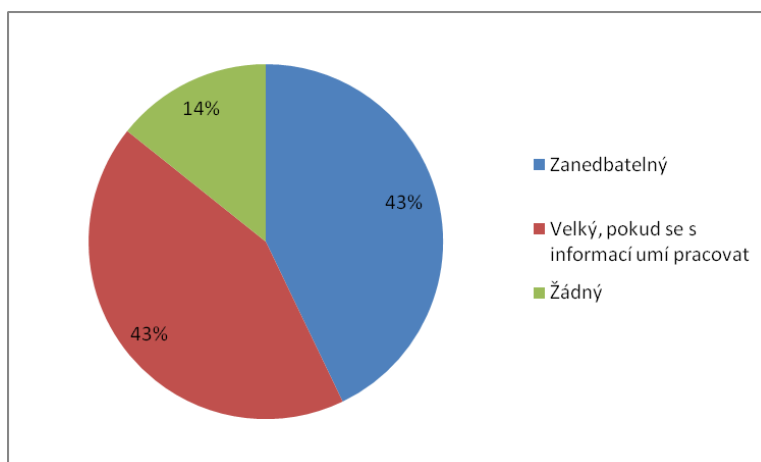
Odpovědi:

- „*Interiérový design*“
- „*Grafický design, corporate identity, web design*“
- „*Design svítidel*“
- „*Industrial design, architektonické projekty*“
- „*Výroba hudební aparatury*“
- „*Architektura a design interiéru*“
- „*Produktový design, design skla, interiéry a architektura*“

2) O jaký typ práce se jedná?

3) Jak velký vliv má na investory informace, že jste studovali u Bořka Šípka?

4) Jaké předměty tohoto oboru byste zhodnotili jako nejpřínosnější?

Odpovědi:

- „Historii architektury a urbanismu, dějiny moderního umění s Kamilem Nábělkem a také foto - film s Jaroslavem Brabcem“
- „Předměty týkající se foto - film vedené doc. J. Brabcem“
- „Ateliéry, Historie, Foto - film“
- „Ateliér, klasická deskriptivní geometrie, výuka CAD“
- „Ateliér, materiály, stavitelství, teorie designu“

5) Jaké předměty byste zařadili do studijního programu s ohledem na Vaše zkušenosti s pracovními příležitostmi a samostatnému uplatnění?

Odpovědi:

- „Nové a stávající materiály, dílny, modelování (nejen 3D software), figurální kresbu, exkurse do provozů/továren/ateliérů s kterými má p. Šípek dobré vztahy/zkušenosti. Napojení na podnikatelský/realizační sektor oboru (pro snadnější uplatnění se studentů po skončení studia). Kontakt + spolupráce se školami v zahraničí se stejným nebo podobným zaměřením. Občas podrobnější kritika výsledných projektů studentů (nejen zhodnocení známkou!)“
- „Management, prezentace, argumentace a účetnictví, team work a materiály“
- „Dříve, než dojde na zařazování nových předmětů, je třeba jasně formulovat cíle, kterých chceme jejich prostřednictvím dosáhnout. Nechyběly mi ani tak konkrétní předměty, jako spíše srozumitelná logika jejich skladby, která by náhodný mix povýšila na fungující strukturu vzájemně se podporujících složek.“
- „Kvalitní angličtinu, zbytek předmětů by měl být dost individuální ale to je asi s ohledem na málo odlišných oborů fakulty nemožné“
- „Podrobit celou koncepci oboru důkladné revizi. Možná lze jít cestou unikátního oboru pro malý počet vyhraněných studentů nebo studium zaměřit více prakticky s ohledem na uplatnitelnost absolventů na trhu práce.“

VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU:

Protože je obor Design prostředí poměrně mladý, absolventi navazujícího studia začali vycházet od roku 2011. Do dnešní doby (květen 2013) je absolventů, kteří úspěšně ukončili navazující studium, pouze 7. Měla jsem tedy stejně jako u studentů studující souběžně architekturu a design uvést odpovědi v celém znění.

V dotaznících jsem se kromě již zmíněných otázek ptala na obtížnost sehnat práci (nejen v zaměstnaneckém poměru), většina dotázaných odpověděla, že vzhledem k tomu, jak je dnes postavený trh práce (poptávka především po specialistech z technických odvětví) a ekonomické krizi není jednoduché práci sehnat. Nejvíce možností k uplatnění se na trhu práce mají ti, kteří začínají pracovat v oboru již během

studia, kdy získávají vedle potřebné praxe i zkušenosti a kontakty. Nabízí se proto otázka, zda by nebylo vhodné využít kontaktů, které mají vyučující a klást zvýšený důraz na získávání zkušeností v praxi v podobě povinných výjezdů do zahraničí, stáží ve firmách nebo alespoň navštěvování a organizování exkurzí a workshopů.

Velice často také absolventi zdůrazňují potřebu větších znalostí v oblasti materiálů a technologií. Ti, kteří se nyní věnují interiérové tvorbě a pronikají do architektury, zdůrazňují samozřejmě nutnost absolvování některých technických předmětů z programů architektura.

Povolání designéra obnáší řízení a svolávání mnoha různých profesí, ať už je to v případě produktového designéra zadávání objektu do výroby, nebo v případě interiérového designéra orientace ve stavebních profesích. Důležitá je proto správná komunikace a prezentace, schopnost jasně zadat práci, investorovi popsat řešení projektu a umět ho přesvědčivě obhájit.

3.2 ROZHOVORY

Důležitou součástí této diplomové práce jsou přiložené rozhovory zachycené na video, které divákovi umožní nahlédnout do prostředí a situace současné výuky tohoto oboru. Vedle vedoucích ateliérů a asistentů zde vystupuje i současný děkan Fakulty umění a architektury na Technické univerzitě v Liberci, Prof. Ing. Arch Zdeněk Fránek. Velký prostor dostali jak absolventi oboru Design prostředí tak i současní studenti.

Dále jsem vedla běžnou diskuzi s širokou veřejností a formou osobního rozhovoru jsem pokládala otázky ohledně designu lidem z oboru stavebnictví, firemního managementu, veřejné správy apod., tedy potenciálním zadavatelům či investorům zakázek pro design prostředí.

3.2.1 DISKUSE S VEŘEJNOSTÍ

Česká veřejnost je ještě stále omezená svojí nedávnou historií. Tehdejší totalitní systém ji dohnal k přístupu k designu a architektuře velice odlišnému, než je v západních zemích. Česká společnost má stále, až na některé výjimky, jisté předsudky a mylné představy o designérech. Zaprvé zde panuje představa, že designéra či architekta si může dovolit jen horních deset tisíc obyvatel. Např. když si chce investor nechat postavit dům a má omezené finanční prostředky, architekt či designér je velice často posouván až na poslední příčku důležitosti. Takovýto investor si je ochoten zaplatit projektanta pro vypracování projektu pro stavební povolení, protože jeho odborné znalosti nemá, a projekt s „kulatým razítkem“ tzv. potřebuje, ale designér již většinou nebývá vůbec důležitý.

Dalším faktorem je samotná česká povaha. Češi si vždy rádi dělali věci sami, ne nadarmo je známé slovní spojení „zlaté české ručičky“ a tak jim leckdy stačí podívat se na obrázek v časopise nebo na televizní pořad o bydlení, aby si posléze vytvořili domov, na který budou hrdí. Majitel restaurace si ji vybavuje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, prodavačka aranžuje výlohu obchodu, úředník schvaluje podobu ulic. Společnost leckdy ani nenapadne při řešení nějaké situace ve veřejném nebo soukromém prostoru oslovit designéra.

Kromě toho se na lidech stále podepisuje ekonomická krize. Je tedy celkem přirozené, že když je nedostatek peněz, člověk se soustředí na věci potřebné k přežití a v takovýchto dobách ustupuje jakákoliv umělecká disciplína základním potřebám.

V rámci mé diplomové práce jsem dělala menší průzkum mínění, kdy jsem se snažila o rozmanitost dotazovaných sociálních skupin. Jak lze očekávat, lidé s vyšším vzděláním a vyšším příjmem byli mnohem otevřenější tomu, aby zadali práci designérovi. Mnoho z nich jejich práce již využilo, nebo plánují ji využít v blízké budoucnosti. Jedná se většinou o osvědčené investory či o majitele prosperujících firem, kteří se chtějí vyrovnat zahraničním konkurentům, nebo chtějí, aby jejich společnost působila prestižně a její zázemí bylo nejen reprezentativní, ale i funkční. Lidé z nižších příjmových skupin, pokud chtějí využít služeb designéra, využijí většinou jen poradenství a pak realizaci, řemeslníky a zadávání práce jednotlivým profesím řeší sami. Bohužel pak většinou nejsou schopni tuto realizaci k dokonalosti. Už jen proto, že v průběhu realizace se často objeví nečekané problémy, které je nutno řešit operativně, s nadhledem a schopnosti právě designéra.

Za takovýchto podmínek by bylo přínosné, kdyby byl vypracován systém, který by současnou českou veřejnost seznamoval s kvalitním designem, podněcoval v ní touhu po krásných a funkčních věcech a především jí představil široké spektrum působnosti designérů.

Kromě toho si česká společnost stále ve větší míře neuvědomuje, že využívání služeb designérů jí může přinést i další pozitiva. O těch mluví například dánský architekt Jan Gehl, který se zabývá urbanismem a všeobecně veřejným prostorem. Při navrhování je podle něj nutné počítat i s psychologickými a sociálními aspekty daného prostoru. Když si například lidé vybírají trasu parkem nebo lavičku, na kterou si sednou, rozhodují se podle toho, co jim to přinese v rámci výhod, nebo určitých potěšení (zajímavé místo, výhled, pohodlí, relaxaci...). Dále Gehl upozorňuje na fakt, že každé správné vylepšení městského prostoru přináší jeho uživatelům nejen psychologické, ale i finanční profity. Například když se obyvatelé dané ulice rozhodnou investovat do rekonstrukce fasád a výsadby zeleně, stoupne cena bytů v dané ulici. Nehledě na to, že v ulici nebo v jakémkoliv jiném veřejném prostoru, který je kvalitně zpracován i po estetické stránce probíhá mnoho společenských aktivit, lidé se tam cítí dobře a nemají důvod spěchat domů. To může napomáhat dalším a dalším návaznostem, jako jsou např. tržby obchodů v takovýchto ulicích.

3.2.2 ROZHOVORY NATOČENÉ NA VIDEOKAMERU

Protože jsem chtěla co nejsrozumitelněji přiblížit veřejnosti, ať už se jedná o laika nebo odborníka v podobě studenta architektury, obor Design prostředí, využila jsem videa. Z rozhovorů, které mi poskytly dotázané osoby při nahrávání na kameru, jsem sestříhala zhruba 5 minutový dokument složený z odpovědí, které na sebe reagují. Abych využila tohoto výstupu k oslovení co nejširšího okruhu lidí, oslovila jsem vedení oboru, současného děkana Fakulty umění a architektury, absolventy i současné studenty.

Výsledný sestřih reakcí je pak určen studentům designu, k ilustraci toho, jak se mohou lépe připravit na budoucí kariéru, jak se mohou profilovat. Video může sloužit konečně jako pomůcka k tomu, aby studenti architektury pochopili princip Designu prostředí i to, že někdy je potřeba řešit zadání či zakázky více konceptuálně, aby bylo možné dojít k výsledku blížícímu se ideálu. Dále je zde zdůrazněná možnost větší spolupráce mezi architekty a designéry. Video poskytuje i stručný feedback pedagogům, týkající se profilace jejich bývalých studentů a jejich zpětného zhodnocení studia.

Rozhovor mi poskytli doc. Ing. arch Zdeňěk Fránek, prof. Dr. Ing. arch. Bořek Šípek, doc. Mgr. Jaroslav Brabec, Soňa Římánková MSc., MgA. Petr Siedlaczek, MgA. Pavel Horáček, MgA. Filip Albrecht, MgA. Pavlína Vlášková a Jan Salanský.

3.3 SPOTY

Video spoty reagují na některé z problémů, na které jsem v mé práci poukázala a jsou spolu se sestřihem rozhovorů zároveň výstupem a řešením této práce. Každý ze spotů se orientuje na jinou cílovou skupinu.

3.3.1 SPOT ZAMĚŘENÝ NA STUDENTY OBORU DESIGN PROSTŘEDÍ

Náš obor je oproti ostatním designovým oborům v České republice velice odlišný svým přístupem, a to vyžaduje, aby i jeho studenti měli jiný přístup, než je běžné na ostatních vysokých školách s podobnou specializací. Tato škola vyžaduje otevřenost v přístupu k problémům, což pak umožňuje nezaujaté konceptuální řešení. Je tedy důležité, aby studenti překonali a „rozbili“ určité stereotypy jak v oblasti vzdělávání, tak i vlastního přemýšlení. Pouze talent k úspěchu nikdy nestačí a je tedy nutné na sobě pracovat sám a využít veškeré nabízené pomoci k tomu, aby se vyprofiloval a stal se úspěšným a samostatným tvůrcem.

Obrázek 18: Screenshot ze spotu "Talent nestačí"

3.3.2 SPOT ZAMĚŘENÝ NA STUDENTY OBORU ARCHITEKTURA

Tento spot poukazuje na skutečnost, že mezi obory Design prostředí a Architektura stále panuje jistá rivalita. Budoucí architekti obor nechápou z důvodu nízké mezioborové komunikace a tudíž neinformovanosti. Přitom je jasné, že pokud bychom spojili síly a začali více spolupracovat, mohly by vznikat zajímavé projekty, které by jinde neměly obdoby. Scénář poukazuje na to, že oba obory stále pracují jen na svých projektech, architekt má pocit, že nejlépe si projekt udělá sám od exteriéru po interiér a nakonec, protože má vedle návrhu samotného objektu v rozsáhlém měřítku již spoustu podružných, nicméně nezbytných úkolů, nedostane se k jádru některých problémů a není pak schopen je vyřešit dostatečně do hloubky. V tom mu může pomoci právě designér prostředí. A protože obě profese pracují ve stejném prostoru, tento spot je pobízí ke vzájemné spolupráci a vstřícnosti.

Obrázek 19: Screenshot ze spotu "Hřiště je jen jedno"

3.3.3 SPOT ZAMĚŘENÝ NA VEŘEJNOST

Jak již bylo řečeno výše, veřejnost stále není zvyklá najímat si designéry a radši si otázky hodné designérů řeší sama. Není tu tedy přirozená a logická dělba práce a designérům a architektům se ne vždy dostávají zakázky. Netýká se to jen soukromého sektoru, ale i toho veřejného a tak se setkáváme se špatně řešeným prostředím, ve kterém musíme žít. Je to důsledek neodborných rozhodnutí, které ve veřejném prostoru dělají většinou úředníci, v soukromém sektoru jsou to zase odborníci úplně na něco jiného, než je design. Na stejném principu je postavený i tento poslední spot, kde se snažím zachytit pekařské řemeslo v celé své kráse v kontrastu s pokusem místo tradičního výrobku vyrobit něco výjimečného.

Obrázek 20: Screenshot ze spotu "Dělejte to, co umíte!"

4.0 ZÁVĚR

Tato práce by mohla přinést zajímavé poznatky především pro studenty a vyučující oboru design prostředí. Její nedílnou součástí jsou videa dokumentující současný stav Designu prostředí jako studijního oboru, ale i jeho uplatnění v praxi. Zkušenosti, které přináší absolvent do této práce a sděluje je současným studentům, jsou nepřenositelné, avšak lze se z nich poučit a připravit se na vlastní kariérní dráhu již během studia. Stejně tak tato práce přináší důležitou zpětnou vazbu právě vyučujícím, kteří mají touto cestou šanci získat cenné informace o pohledu studentů a absolventů na studijní program tohoto oboru, zároveň jim může být potěšením, že studenti, které po dobu šesti let připravovali na jejich kariéru, se velice brzy uplatňují v širokém spektru disciplín.

Finálním spotem jsem se dotkla i české společnosti, která by měla být lépe informovaná o přednostech toho, že zadá práci designérovi, ať už se jedná o soukromé investory, firmy nebo stát.

Mně osobně tato práce pomohla rozšířit si přehled a pole působnosti, co se všeobecného designu týče, pomohla mi navázat zajímavé možná i důležité kontakty a utříbit si informace o této disciplíně. Zároveň ve mně podnítila mnoho dalších, byť drobných, otázek a při hledání odpovědí jsem si uvědomila, jaká rozporuplnost v naší společnosti ve vztahu k designu prostředí zatím existuje. V průběhu získávání podkladů k mé diplomové práci jsem se utvrdila v přesvědčení, že tento perspektivní obor umožňuje vznik projektům, které by na jiných oborech neměly šanci vzniknout. Pro obor a jeho další rozvoj je nezbytná komunikace s laickou i odbornou veřejností. Je jasné, že v době obrovské konkurence výrobků, objektů apod., které si jsou po technické i cenové stránce rovnocenné, mnohdy právě design rozhoduje o jeho uplatnění na trhu. Proto věřím, že veřejnost bude kvalitní design (nejen prostředí) stále častěji vyžadovat a to nejen z titulu „nařízení“ ze strany veřejné administrativy ale především z důvodu racionální potřeby pro uplatnění kvalitního designu ve veřejném i privátním prostoru.

5.0 ZDROJE

Literatura:

PACHMANOVÁ, Martina. *Design - aktualita nebo věčnost?: antologie textů k teorii a dějinám designu*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze, 2005, 189 s. ISBN 80-868-6305-0.

MICHL, Jan. *Tak nám prý forma sleduje funkci: sedm úvah o designu vůbec a o chápání funkcionalismu zvláště*. Vyd. 1. Praha: VŠUP, 2003, 237 s. ISBN 80-901-9827-9.

MICHL, Jan. *Funkcionalismus, design, škola, trh: čtrnáct textů o problémech teorie a praxe moderního designu*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2012, 327 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-87474-48-8.

BERANOVÁ, Věra. *Kapitoly z dějin českého estetického myšlení II.: (30. léta 20. století)*. Vyd. 1. Ústí nad Labem: Fakulta užitého umění a designu, Univerzita J.E. Purkyně, 2003, 151 s. ISBN 80-704-4468-1.

BRUTHANSOVÁ, Tereza. *Český design 01: Czech design 01*. Vyd. 1. Praha: Prostor - architektura, interiér, design, 2007, 279 s. ISBN 978-80-87064-01-6.

WEINSCHENK, Susan. *100 věcí, které by měl každý designér vědět o lidech: čtrnáct textů o problémech teorie a praxe moderního designu*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2012, 240 s. ISBN 978-80-251-3649-2.

WEINSCHENK, Susan. *Estetika na přelomu milénia: vybrané problémy současné estetiky*. Vyd. 1. Editor Pavel Zahrádka. Brno: Barrister, 2010, 486 s. ISBN 978-80-87474-11-2.

POJSL, Miloslav. *Dvanáct století naší architektury: vybrané problémy současné estetiky*. 2., upr. vyd. Editor Pavel Zahrádka. Ilustrace Vladimír Londín. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, 203 s. ISBN 80-718-2163-2.

POJSL, Miloslav. *Česká republika - architektura XX. století: Morava a Slezsko*. 1.vyd. Editor Pavel Zahradka. Ilustrace Vladimír Londin. Praha: Zlatý řez, 2005, 332 s. ISBN 80-902-8102-8.

Internetové zdroje:

<http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=494>

http://athena.zcu.cz/kurzy/dtd1/000/HTML/DTD1_1.1dlo.html

<http://aa.tul.cz/ked/atelier.html>

<http://www.vsup.cz/cs/design>

<http://www.ffa.vutbr.cz/#>

<http://www.geijutsu.tsukuba.ac.jp/english/school/design/ed>

<http://www.rave.ac.uk/prospectus/courses/ma-environment-design/>

<http://www.aaschool.ac.uk/STUDY/GRADUATE/?name=sed>

<http://www.urbanspaces.eu/uploads/wp5-outputs-map/pp3-methodology-on-quantity-public-spaces-brno-czr.pdf>

<http://www.gehlarchitects.com/>

Zdroje obrázků:

<http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=494>

<http://aa.tul.cz/ked/atelier.html>

<http://www.vsup.cz/cs/design>

<http://www.ffa.vutbr.cz/#>

SEZNAM OBRÁZKŮ:

<i>Obrázek 1: Zdeněk Kovář, Nůžky pro šičky</i>	16
<i>Obrázek 2: Zdeněk Kovář, Staré a nové provedení rukojetě šídla</i>	16
<i>Obrázek 3: Ivan Dlabač, plastová láhev Dobrá voda, VŠUP - Ateliér průmyslového designu</i>	17
<i>Obrázek 4: Jindřich Vodička, Živé věci, VŠUP - Ateliér designu nábytku a interiéru</i>	17
<i>Obrázek 5: Aneta Willertová, Rybí hněv, VUT, Environment.....</i>	19
<i>Obrázek 6: Eva Jaroňová - Krajina, VUT, Environment</i>	19
<i>Obrázek 7: Kateřina Michálková, Jako Pak Sheung Chuen, VUT, Environment</i>	19
<i>Obrázek 8: Ries Geurts, 'Any Place, Any Where, Any Time', Design Academy Eindhoven.....</i>	21
<i>Obrázek 9: Asnate Bockis, Wellbeing-Asnate Bockis-Floating Among Clouds, Trapp and Cloud, Design Academy Eindhoven</i>	21
<i>Obrázek 10: Martin Huňar, Vězeňské peníze (Bastøy fengsel) (2011/2012)</i>	23
<i>Obrázek 11: Jakub Matějů, Zdeněk Urbánek, Nouzové bydlení (2009/2010)</i>	23
<i>Obrázek 12: Zuzana Havrdová, Kampaň pro politickou stranu (2008/2009)</i>	24
<i>Obrázek 13: Jan Salanský, Mutuum (2010/2011)</i>	24
<i>Obrázek 14: Jakub Matějů, Křeslo pro ministerského předsedu.....</i>	24
<i>Obrázek 15: Zdeněk Urbánek, Folies (2007/2008)</i>	24
<i>Obrázek 16: Michal Feuermann, ORSY (2010/2011)</i>	24
<i>Obrázek 17: Martina Jirků, Carpe Diem (2008/2009).....</i>	24
<i>Obrázek 18: Screenshot ze spotu "Talent nestačí"</i>	42
<i>Obrázek 19: Screenshot ze spotu "Hřiště je jen jedno"</i>	43
<i>Obrázek 20: Screenshot ze spotu "Dělejte to, co umíte!"</i>	44

SEZNAM PŘÍLOH:

- 1x DVD obsahující elektronickou verzi textové části Diplomové práce, video dokumentující sestříhané rozhovory, spoty